

1234567

ה' תש"ב ושגם כ"ק הגאון האדיר ציס"ע שר התורה התווה איש וצ"ל שלח בא כח להכינוס שמה [לפי הכתוב בעתון הצופה ט' תשרי תש"ב ה' זה הרב חיים זאב פינקל בנו של ראש ישיבת מיר] שיציע דבריו שמה, וגם אני הצעיר באלפי ישראל נדרשתי מטעם הרבנים הגאונים לבוא להכינוס כדי לדון אודות הפליטים מאחב"י מפולין וליטא שגלו ליפן, שלא ידעו איך להתנהג שמה בענין חשבון ימי השבוע והחודש ושבתות ומועדים, ודפקו על פתחי גאוני ארה"ק להשיב להם הלכה למעשה. והצעתי אז שלא לשנות ביפן את חשבון הימים מכפי אשר החזיקו עד אז, וכמו שהארכתי בזה מכבר בספרי (שו"ת בני ציון סי' י"ד קונטרס הלכתא רבתי לשבתא) אשר כבר הוצאתי לאור בשנת ה' תרח"ץ, אשר העיר ה' את רוחי מכבר לברר הלכה זו, וכן השבתי לבקשת כ"ק הגאון הצדיק אביר הרועים האדמו"ר רבי אברהם מרדכי אלתר מגור זצ"ל, שבאה אליו השאלה מתלמידיו וחסידי הפליטים מפולין שגלו ליפן, ומסר לי השאלה להשיב חוות דעתי בזה. תמצית דבריו שהקו של תורה הוא במקום שקבעו או"ה הקו הבין לאומי קל"ה מעלות מירושלים וכתב "לב מלכים ושרים ביד ה', ובהשגחה העליונה הסכימו לכוון בזה להקבלה והמסורה שלנו". ויש להוסיף כי שיטת הרב יונה מרצבך מובאת להלן בפרק זה. ושיטת הרב אלתר בנימין ראבינאוויטש ז"ל מובא לעיל פכ"ט דעתם נוטה ג"כ קרוב ממש למקום קו התאריך הבין לאומי. אמנם כל אחד על פי יסוד אחר. וכן הרב אלי הנקין מניארק ז"ל מובא לעיל פס"ט לפי חשבונו נופל הקו ממש במקום שהיום הוא הקו הבין לאומי כמו לדעת הרב שפירא. וגם שיטת הרב רי"מ טיקוצינסקי בתשובתו האחרונה לעיל, לא רחוקה משיטה הנ"ל. ולכולם אין לשנות ביפן.

1234567

פרק פו. פסק הלכה מגדולי הדור גאוני א"י ובראשם הגרא"ז מלצר והגרצ"פ פרנק והגריא"ה הרצוג שאין לשנות ח"ו את השבת ויוה"כ ביפן ולא בשום מקום בעולם, וכן הסכימו צדיקי הדור

בו עד היום הזה ועד בכלל, והוא הדין לשאר מועדי ישראל*).

בברכת התורה והארץ וביקרא דאורייתא,

(—) יצחק אייזיק הלוי הרצוג
ראש הרבנים לישראל.

(*) בהמברק שנדפס לעיל מבואר שהוסיף מדעת עצמו שיש להחמיר ביוה"כ לאכול פחות מכשיעור, וטעמו מפני שלפי דעתו ראה בזה ספק גמור מפני שהיו לפניו בכתב שתי שיטות צ' מעלות וק"פ מעלות. הגרא"ז מלצר והגרצ"פ פרנק, לא הביעו דבריהם בכתב רק בע"פ שאין לשנות את השבת ויוה"כ ואחרי שכתבתי הקונטרסים שלי בענין זה וביררתי שהעיקר כהשיטה שאין לנו מה"ת שום קו רק מזרח ומערב וכשיטת הרדב"ו שעיקר ההלכה מונה ששה ומשמר שביעי. ואחרי שבאתי לאה"ק בשנת תשי"ד ובררתי לפניו שיטתי או כתבו אלי שהמה מסכימים לשיטתי ואז נתבאר לו העניין יותר והשמיט במכתבו החומרא שהזכיר

לצום רק ביום הרביעי, עם כל זאת, אחרי שנודעו בהמשך זמן האסיפה שהגאון בעל "חזון איש" תלגרף אליהם שיצומו ביום החמישי — אמרתי שלא לתלגרף כל עיקר, כי באם יודיעו להם לצום ביום הרביעי ימצאון בהם שיצומו שני ימים, בחששם לשתי הדעות, ונכניס ח"ו קהל גדול בספק של סכנת נפשות. ואע"פ שנמצאו תומכים לטענתי זו היתה התוצאה שכן נשלחה הטלגרמה, ורובם צמו שם ביפן כנהוג ביום ד', ויחידים צמו ביום ה' ואחדים בשני הימים, עכ"ל.

"מועצה של גדולי התורה בא"י"

הגר"י זיון שליט"א שה' נוכח באסיפה כותב בספרו לאור ההלכה (מהדורה ב) דף רפת. וז"ל:

"והרבנות הראשית בירושלים קראה למועצה של גדולי תורה בארץ ישראל, ואחרי ששמעה דיונים רבים ודעות שונות החליטה פה אחד לבלי לשנות בקובא את יום השבת ויום הכפורים. מבלי לקבוע עמדה באיזו נקודה מתחיל מנין הימים, החליטו שעל כל פנים יפן כולה, וקובא בכלל, אינה משנה את חשבון הימים בשביל שיטת הכוזרי והמאור. וכך הבריקו לקובא, ורובם כן עשו שם. למן אז נתפרסמו שוב דיונים מעמיקים בשאלה זו ודעות שונות", עכ"ל.

"רמ"י הישיבות שרי התורה והיראה"

הגר"ד שפירא שליט"א בספרו שו"ת בני ציון ח"ב (סימן י דף פב, ירושלים תשט"ז) כותב:

"ובאסיפת הרבנים ורמ"י הישיבות שרי התורה והיראה שנאספו בעיה"ק ירושלים תובב"א, ביום צום גדלי' שנת

להלן אני נותן קיצור המכתבים שכתבו אלי בשנת תשי"ד ולעיל בהקדמה להספר נתתי אותם בשלימות.

האספה הגדולה של רבני ארץ ישראל

ידוע ומפורסם על האספה הגדולה של רבני ארץ ישראל שהתקיימה בירושלים עה"ק ת"ו בשנת תש"ב ע"ד השאלה שהגיעה אז מיפן מהישיבות הגולות אם עליהם לשנות את יום השבת, והוא הדין ליום הכפורים וכל מועדי ישראל, מפני שיטת הרו"ה ז"ל הידועה שהיום משתנה תשעים מעלות מירושלים.

החלטתנו אז היתה שלילית בהחלט גמור, היינו שתלילה לשנות. אני מדגיש וחוזר ומדגיש שאני עומד באותה הדיעה של ההחלטה הנ"ל שתלילה לשנות יום השבת ושהכל חייבים לקדש אותו יום השביעי בתור שבת קדש, שהחזיקו

פסק דינו של הב"ד בא"י

גם אני מסכים לפסק דינו של הב"ד בא"י שהוא מבוסס על תשובת הרדב"ן, וכן פסק בעל שואל ומשיב והגר"ש מוהליבר ועוד הרבה מגדולי ישראל, שאין לשנות ח"ו את השבת בשום מקום בעולם לא ליום ראשון ולא ליום שני, כי אין לנו בש"ס ושלחן ערוך שום רמז להתחשב בשמירת שבת עם קוים, אלא העיקר מונה ששה ומשמר שביעי, ובכל מקום בעולם ישמרו את השבת כמו ששמרו אותו עד עכשיו. עש"ק פ' וירא תשי"ד י"ד מרחשון

נאום איפר זלמן מלצר

פסק דינו של ועד הרבנים בעיה"ק

זה למעלה מעשר שנים שעל ידי הפליטים שנתיישבו ביפן עלתה על הפרק שאלת קו התאריך של שבת ויוהכ"פ, ובזמנו נשאלתי כיצד יתנהגו שם אלה הבאים מאירופה דרך צין ליפן, ואז השבתי שעליהם לשמור את יום השבת כפי מה שנהוג ביפן כפי חשבונם וכחשבון א"י, ולא לשנות ח"ו ליום אחר. אמנם אלה שבאים לשם מאמריקה עליהם לשנות חשבון המקום שיצאו משם ולשמור כיום שנהוג ביפן. והנה במשך הימים עלתה חקירה זו בפני ועד של רבנים בעיה"ק ופסקו ג"כ כשיטה זו כו'.

כן פסק הרדב"ן בתשובה הלכה למעשה כהיסוד עולם שהשבת בכל מקום בעולם מונה ששה ומשמר שביעי, ובזמן האחרון פסק כן בעל שואל ומשיב ג"כ על יסוד דברי

פרק פז. שמות הרבנים שהשתתפו באסיפת הרבנים שפסקו שלא לשנות השבת ויוה"כ ביפן

א. הרב הראשי יצחק אייזיק הלוי הרצוג. וכן כותב במכתבו אלי, נדפס בנועם ח"י"ד, ולעיל בהקדמת הספר.

ב. הרב הראשי בן ציון מאיר חי עוזיאל. בשו"ת משפטי עוזיאל ח"א סימן כט, תשובה בענין זה.

ג. הרב ר' איפר זלמן מלצר ר"מ ביישובת עץ חיים. במכתבו אלי, נדפס בנועם ח"י"ד, ולעיל בהקדמת הספר שלא לשנות.

ד. הרב ר' צבי פסח פראנק ראב"ד בירושלים. נדפס בספרו שו"ת הר צבי. ובמכתבו אלי נדפס בנועם ח"י"ד ולעיל בהקדמת הספר פוסק להתענות ברביעי וח"ו לשנות יום השבת מכפי שנהוג עד עכשיו.

ה. הרב יחיאל מיכל טיקוצינסקי. בספרו "היום", ולעיל פרק פה.

ו. הרב ר' ש"י זיין. לעיל פרק פה. ובשער ששי פס"ב—סו.

ז. הרב ר' ש"י זיין. לעיל פרק פה. ובשער ששי פס"ב—סו.

במברק שלו וכשיטת הגרא"ז מלצר והגרצ"פ פרנק שאין כאן שום ספק כי השבת ויוה"כ בחזקת קדושתם הגמורה עומדים ואין כאן מקום לספיקות. וכמו שהסכימו רוב הרבנים בהאספה נגד החומרא שזה מתאים רק ליחידים אבל אין להטיל חומרא כזו על הקהל כולו.

הרדב"ן, וזה מקרוב נדפס בירושלים ספר תשובות מהגאון ר' שמואל מוהליבר הגאב"ד מביאליסטאק (ומקודם נדפס בקונטרס דברי חכמים), שהוא מרעיש עולמות על מי שרוצה לפגום בקביעת יום השבת לנטות מהפסק הנזכר, ובהיות שענין זה עלול לסכן את קדושת יום השבת אם יוטל ח"ו איזה ספק בקביעתו לזאת חוב קדוש הוא על גדולי דורנו לעמוד על המשמר ולהיות מגודרי גדר שלא יבוא מי שהוא לפרוץ בקדושת השבת ובקביעתו בכל מקום בעולם מכפי ששומרים אותו היום וכו'.

נאום צבי פסח פראנק

ח"י"ד גדולי האדמו"רים בדור

א. כ"ק אדמו"ר אברהם מרדכי אלתר מגור זצ"ל, השיב לשואליו להתענות ביום רביעי ולא לשנות את השבת בשום מקום מכפי ששומרים עכשיו.

ב. כ"ק אדמו"ר יוסף יצחק מליובאוויטש ז"ל, השיב ג"כ לשואליו שאל ישנו את יום השבת.

ג. וכן פסק כ"ק האדמו"ר ר' שלמה מזוויל זצ"ל שהי' לו ידיעה עמוקה בעניני קדוה"ח, ולפי מה שמסר לי אחד מתלמידיו שלח שליח מיוחד להחזיר"א שלדעתו הרמב"ם חולק על הרז"ה ואין לשנות את יוה"כ*).

ד. וכן כ"ק אדמו"ר מאמשענאב, ר' שמעון שלום קאליש זצ"ל, שהי' שם על אתר ביפן, נהג להחמיר במלאכות דאורייתא ביום ראשון ולא במלאכות דרבנן.

ח. הרב שלמה גורן, הציע לעשות קו התאריך קי"ד מעלות מא"י כשיטת הראשונים הסוברים כן ראה לעיל פרק עד. מבוארים הפרטים.

ט. הרב יונה מרצבך. בקונטרס "השבת ומזרח העולם" אות מז. בנועם כרך יד. ולהלן בפרק צה.

(*) בספר זכרון עקידת יצחק להרב אלעזר בריזל (ירושלים תשכ"א) בסוף הספר דף מה. כותב בזמן שעלתה שאלת תענית יוה"כ ביפן כתב להוכיח כדעת החזו"א והלך לקבל הסכמה מהרה"צ הק' רבינו שלמה גולדמן זי"ע אדמו"ר מזויעהיל והוא לא הסכים לכל הכתוב שם, והסביר לי כי יושבי יפן והסביבה עליהם להתקדם ולא להתאחר, ודברי הגרי"מ טיקוצינסקי בדבר זה הם נכונים, ועוד אמר לי כיון שהדבר נוגע גם בענין שמירת שבת קודש, כי לא כל אחד יכול לשבות שני ימים ובכן הפחיד עלי לא לנגוע בקדושת שבת עכ"ל ובעל פה הוסיף שאדמו"ר מזוויל אמר לו שזמן רב קודם שעלתה השאלה בנוגע ליוה"כ ביפן ביקר אצל הרב הרצוג ז"ל וא"ל כשתעלה שאלה כזו אז יש לפסוק כנ"ל להקדים ולא לאחור. כן מבואר בדבריו כמ"ש במק"א שהוא הסכים להרב טיקוצינסקי רק בנוגע לשיטתו שביפן יש להקדים ולא כהחזו"א א"ש. אבל לא דבר כלום ע"ד שיטתו שיש קו תאריך אחרי ק"פ מעלות.

י. הרב שמואל יצחק הילמן.

יא. הר"ש יפה מתל-אביב.

יב. הרב חזקיהו יוסף ממשקובסקי.

יג. הרב יעקב קלמס רב דמוסקבה.

הרבנים שכתבו דעתם שלא לשנות ויש שהביעו בע"פ דעתם שמסכימים עם הפסק של הב"ד בירושלים שלא לשנות

יד. הרב משה אהרן קיפיליעוו הרב דמתא בחרבין ויפן. שתי תשובותיו נדפסו לעיל פרק פג. פסק שלא לשנות את השבת ויה"כ.

טו. הרב שמחה זעליג ריגר מ"צ דבריסק. שתי תשובותיו נדפסו לעיל פרק פד. ובפאה"ד ח"ג דף שכ—כא, פסק לשמור שבת כדין שבת המקום ולהזהר במלאכה דאורייתא גם ביום ראשון ולהניח תפילין ביום ראשון, וכמובן להתענות ברביעי, ומי שיכול יאכל פחות מכשיעור ביום החמישי.

טז. הרב אהרן קוטלר. כפי המבואר בתלפיות גי' יורק ח"ג דף 178 ובפאה"ד דף שכב, הלך בשיטת

חותנו הגרא"ז מלצר, להתענות ברביעי.

יז. הרב יחזקאל אברמסקי. שלא לשנות את יוה"כ והרוצה להחמיר יאכל ביום חמישי פחות מכשיעור.

יח. הרב זאב מינצברג. מפי הרב יעקב גולדמן מזכירו של

הרב יצחק אייזיק הרצוג, היתה דעתו להתענות ברביעי.

יט. הרב איסר יהודה מאלין מ"צ דבריסק. לפי עדות שני

בניו בירושלים הזהיר אותם אביהם קודם נסיעתם לשמור שבת המקום כדין גם שלא לעשות מלאכה ביום ראשון אמנם להניח תפילין, וכן נהגו ביפן. וכמובן לשיטה זו יש להתענות ברביעי, ומי שיכול יאכל פחות מכשיעור ביום חמישי.

כ. הרב אליהו הענקין. ב"הפרדס" כשיטה הנ"ל שלא לשנות, ולעיל פרק סט—ע.

כא. הרב אלתר בנימין ראבינאוויטש. במאמרו ב"הפרדס" (אייר תשי"ד) שלא לשנות.

כב. הרב מרדכי הירשפרונג. בתשובתו הנדפסה ב"הפרדס" (תשי"ג) ולעיל פ"א שלא לשנות.

הדפסה בראולוציג מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

קו התאריך הישראלי כשר, מנחם מנדל בן יצחק פרץ עמוד מס': 264 הודפס ע"י אוצר החכמה